

Valtion liikuntaneuvoston lausunto verotuesta työsuuhdepolkupyörille (Hankkeen VM022:00/2020 lausunto)

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa vuoden 2021 talousarvioesitykseen liittyvistä liikenteen työsuuhdepolkupyöräiden verotusta koskevista ehdotuksista. Ehdotettavat verotuet ovat osa liikenteen päästöjen vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä ja niillä toimeenpannaan hallitusohjelmaa. Esitys sisältää ehdotuksen työsuuhdepolkupyöräedun säätämisestä verovapaaksi eduksi 750 euroon asti vuodessa.

Valtion liikuntaneuvosto kannattaa esitystä työsuuhdepolkupyörän tuloverovapaudesta. Uudistuksella on paljon potentiaalia lisätä pyörän käyttöä etenkin lyhyehköillä työmatkoilla henkilöauton sijaan sekä samalla vähentää liikenteen päästöjä. Uudistus voi olla myös vaikuttava ja kustannustehokas keino fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan lisäämiseksi niin uusien kuin nykyisten pyöräilijöiden keskuudessa.

Tausta

Väestön riittämätön fyysinen aktiivisuus on suuri yhteiskunnallinen haaste. Aikuisista sekä lapsista ja nuorista vain noin kolmannes ja ikäihmisistä muutama prosentti liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Vaikka väestön liikunnan harrastaminen on lisääntynyt, fyysinen aktiivisuus on kokonaisuudessaan laskenut. Väestön liian vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan yhteiskunnalliset kustannukset ovat vuositasolla arviolta vähintään noin kolme miljardia euroa¹. Fyysisellä aktiivisuudella ja liikunnalla on merkitystä mm. työ- ja toimintakykyyn, terveyteen ja hyvinvointiin, oppimiseen, yhteisöllisyyteen, kotouttamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, sotilaalliseen suorituskykyyn ja ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Käytännössä kaikkien hallinnonalojen päätöksillä ja toimilla vaikutetaan väestön liikkumiseen ja liikuntaan. Ihmisten arki kuluu suurelta osin eri hallinnonalojen vaikutuspiirissä ja varsinaisen liikuntahallinnon ulottumattomissa, kuten varhaiskasvatuksessa, kouluissa, työpaikoilla tai näiden välisillä matkoilla. Mikäli väestön riittämättömään fyysiseen aktiivisuuteen halutaan puuttua toden teolla, mukaan tarvitaan mm. sosiaali- ja terveys-, koulutus-, ympäristö-, liikenne- sekä veropolitiikka.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman yhtenä tavoitteena on nostaa liikunnallista kokonaisaktiivisuutta kaikissa väestöryhmissä sekä parantaa mm. ulkoilun ja arkiliikkumisen edellytyksiä. Liikenteen osalta hallituksen tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi mm. edesautetaan siirtymää kokonaisuutena kestävämpään tapaan liikkua. Tavoitteiden saavuttamiseksi on kasvatettava selvästi mm. kävelyn ja pyöräilyn yhteenlaskettua matkasuoritetta esimerkiksi kodin ja työpaikan välisillä matkoilla.

Auto on edelleen erittäin suosittu liikkumismuoto kodin ja työpaikan välisillä matkoilla Suomessa. Työssäkäyvät täysi-ikäiset ihmiset tekevät Suomessa vuodessa keskimäärin hieman alle kolmesataa kodin ja työpaikan välistä matkaa. Työmatkoista noin 65 prosenttia kuljetaan henkilöautolla, kun jalankulun ja polkupyöräilyn osuus matkoista on yhteensä noin 20 prosenttia. Alle kilometrin pituisista työmatkoista yli 75 prosenttia tehdään jalan tai pyörällä, mutta jo yli kahden kilometrin matkoista yli puolet tehdään henkilöautolla.²

¹ Liikkumattomuuden lasku kasvaa – vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnon yhteiskunnalliset kustannukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 31/2018.

² Henkilöliikennetutkimus 2016, Liikennevirasto 2018 ja Liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän väliraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:40.

Kävelyn ja pyöräilyn matkamäärän huomattava kasvattaminen vaatii uuden ajattelutavan omaksumista ja lukuisten toimenpiteiden toteuttamista niin paikallistasolla kuin valtionhallinnossa. Valtakunnallisesti yksi keskeisistä keinoista parantaa kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta ovat erilaiset liikenteeseen liittyvät verotus-, luontaisetu- ja maksukäytännöt. Tärkeimpiä kulkutapavalintaan vaikuttavia käytäntöjä ovat mm. työnantajien tarjoama vapaa pysäköintietu sekä asunnon ja työpaikan välisen matkan verovähennysoikeus. Nykyisen tuki- ja kannustinjärjestelmän kehittäminen auttaisi edistämään kävelyä ja pyöräilyä sekä ylipäänsä kestävästä liikennejärjestelmästä.³

Työsuhdepyörää verotetaan täydestä arvosta, minkä vuoksi työsuhdepyörän hyödyntäminen ei ole ollut työntekijän tai työnantajan näkökulmasta taloudellisesti houkuttelevaa. Työsuhdepyörän verottaminen täydestä arvosta voidaan nähdä myös epätasa-arvoisena verrattuna joukkoliikenteeseen, jonka käyttäjät saavat työsuhdematkalipun osittain verovapaasti sekä muihin kodin ja työpaikan välisten matkojen verovapaisiin etuihin nähden (autotallietu työpaikalla ja yhteiskuljetus).⁴ Työsuhdepyöräetu voitaisiin rinnastaa tuloverolaisissa tarkoitettuun omaehtoiseen liikuntaan, joka on nykyisin verovapaata 400 euroon asti, jos sitä tarjotaan koko henkilökunnalle. Omaehtoisen liikunnan veroedun taustalla ovat terveysperustelut, joilla voidaan perustella myös työsuhdepolkupyöräetua.⁵

Hallituksen esitys veroedusta työsuhdepolkupyörille

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi vuoden 2021 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ehdotetaan tuloverolain 64 § 3 momenttiin lisättäväksi säännökset työsuhdepolkupyöräedun verovapaudesta. Työnantajan työntekijälleen antama enintään 750 euron arvoisen polkupyöräetu olisi verovapaata tuloa. Joukkoliikenteen henkilökohtaisen matkalipun ja polkupyöräedun verovapaa enimmäismäärä olisi kuitenkin yhteensä 3 400 euroa eli verovapaa polkupyöräetu vähennettäisiin työsuhdematkalipun verovapaasta enimmäismäärästä.

Esityksen mukaan polkupyöräedusta olisi kyse silloin, kun työnantaja antaa omistamansa tai leasingsoitmuksella hankkimansa pyörän työntekijän henkilökohtaiseen käyttöön vapaa-ajalla. Polkupyöräetu kattaisi myös työnantajan luontoisetuna tarjoaman kaupunkipyörän käytön. Polkupyöräetu ei koskisi tilannetta, jossa työnantaja antaa polkupyörän suoraan työntekijän omistukseen, jolloin kyse olisi palkaksi katsottavasta veronalaisesta edusta.

Työsuhdepolkupyöräilyn verotuen tavoitteena on lisätä pyöräilyn osuutta liikkumisessa.

Liikuntaneuvosto kannattaa työsuhdepolkupyörän tuloverovapautta

Valtion liikuntaneuvosto kannattaa esitystä työsuhdepolkupyörän tuloverovapaudesta. Tutkimustulosten ja esityksen tietojen perusteella voidaan olettaa, että uudistus edistäisi sille asetettua tavoitetta ”lisätä pyöräilyn osuutta liikkumisessa”. Lisäksi tutkimustulokset antavat viitteitä, että uudistus olisi vaikuttava ja kustannustehokas keino fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan lisäämiseksi niin uusien kuin nykyisten pyöräilijöiden keskuudessa. Työsuhdepolkupyöräedun piiriin tulisi sisällyttää myös erilaiset liikenneturvallisuuden kannalta keskeiset varusteet, kuten pyöräilykypärä.

Iso-Britanniassa on ollut vuodesta 1999 käytössä työsuhdepyöräilyn tukijärjestelmä, jossa työnantaja on voinut hankkia työntekijänsä käyttöön työmatkoja varten polkupyörän ja tarpeellisia varusteita. Tukijärjestelmän vaikutuksia työmatkapyöräilyyn arvioitiin vuonna 2016. Tutkimuksessa arviointiin, että 9 prosenttia

³ Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 5/2018.

⁴ Pyöräliitto: Työsuhdepyöräedun vapauttaminen tuloverosta. Kevät 2020.

⁵ Liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän väliraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 2020:40.

järjestelmän piirissä olevista palkansaajista ei pyöräilyt lainkaan ennen edun hyödyntämistä. Lisäksi noin 65 prosenttia palkansaajista lisäsi pyöräilyään keskimäärin noin 30 minuutilla päivässä. Tukijärjestelmän pitkän aikavälin yhteiskuntataloudelliset hyödyt arvioitiin ylittävän järjestelmästä valtiolle koituvat kustannukset, jos viisi prosenttia edusta hyötyneistä palkansaajista lisää pyöräilyään 30 minuutilla päivässä. Taustalla on esimerkiksi vähentyvät sairaspöissaolat.⁶

Työmatkaliikenteen tukimuotoja tutkineessa yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa on arvioitu, että matkalippuedun tarjoaminen on yksi merkittävimmistä tekijöistä, jotka selittävät työntekijän liikennemuodon valintaa. Matkalippuetua saaneet henkilöt käyttivät joukkoliikennettä ja lisäsivät kävelyä ja pyöräilyä selvästi muita enemmän. Myös pyöräilyyn liittyvien työsuhde-etujen havaittiin kasvattavan työmatkapyöräilyä.⁷

Esityksen mukaan työsuhdepolkupyörien verotuen kustannusarvioon liittyy huomattavaa epävarmuutta, koska käytettävissä ei ole tietoja työsuhdepolkupyörien lukumääristä. Jos kuitenkin esimerkiksi 10 000 henkilöä hyödyntäisi 750 euron työsuhdepolkupyöräedun, verotulot vähenisivät arviolta kolme miljoonaa euroa, josta valtaosa (2,0 M€) kohdentuisi kunnille.

Tutkimusten mukaan pyöräilyn lisäämistä tukevat toimenpiteet ovat kuitenkin osoittautuneet erittäin kustannustehokkaiksi keinoiksi lisätä terveyden ja fyysisen toimintakyvyn kannalta välttämätöntä fyysistä aktiivisuutta. Valtakunnallisesti on laskettu, että pyöräilyn lisääminen Suomessa 20 prosentilla tuottaisi 1,1 miljardin euron arvosta terveyshyötyjä.⁸ Työsuhdepyöräetu onkin perusteltavissa saavutettavilla terveyshyödyillä, kuten tuloverolaissa tarkoitettu omaehtoinen liikunta, joka on jo verovapaata 400 euroon asti.

Esityksen mukaan verotuen voidaan arvioida kohdentuvan pitkälti niille väestöryhmille, jotka ovat nykyisin työsuhdematkalippuedun piirissä. Uudistus vähentäisi ainakin osittain työsuhdematkalipun käyttöä, mutta jos nämä henkilöt siirtyisivät käyttämään joukkoliikenteen sijaan pyörää, olisi muutoksella positiivisia vaikutuksia väestön fyysiseen aktiivisuuden ja liikunnan lisäksi väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi uudistuksella on paljon potentiaalia lisätä pyörän käyttöä lyhyehköillä työmatkoilla henkilöauton sijaan. Toiseksi henkilöautolla tehtävien matkojen osuus nousee merkittävästi jo 1–2 kilometrin mittaisilla matkoilla, mutta uudistuksen myötä pyöräilyn houkuttelevuus kasvaisi.

Paavo Arhinmäki
puheenjohtaja
valtion liikuntaneuvosto

Minttu Korsberg
pääsihteeri
valtion liikuntaneuvosto

⁶ Liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän väliraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 2020:40.

⁷ Liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän väliraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 2020:40.

⁸ Kolu ym. Suomen Lääkärilehti 12/2014 v sk 69; Liikunta (online). Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Käypä hoito -johtoryhmän asettama työryhmä. www.kaypahoito.fi.